

6. Портер М. Конкурентное преимущество: как достичь высокого результата и обеспечить его устойчивость / Майкл Е. Портер ; [пер. с англ. Е. Калинина]. - М. : Альпина Бизнес Букс, 2005. - 714 с.

УДК 35.073.513.1:336.225.68

Плаксіні О.А.
к.е.н. доцент
Таврійський ДАТУ

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЛІЗИНГОВИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Анотація. Виділено норми Податкового Кодексу та їх вплив на розвиток лізингу. Визначено перспективи розвитку лізингу.

Ключові слова: лізинг, суб'єкти лізингу, лізинговий ринок, конкуренція, лізингова угода.

В розвинутих країнах світу і багатьох країнах, що розвиваються на лізингових засадах здійснюється значна частина угод з матеріально-технічного забезпечення суб'єктів господарської діяльності. В цих країнах лізинг міцно утримує свій сегмент ринку матеріально-технічних ресурсів, який коливається в межах 20-40%. Таке становище лізингу на цьому ринку обумовлено цілою низкою факторів, не в останню чергу, це пов'язано з податковою політикою цих країн. Вона забезпечує формування сприятливого середовища для розвитку лізингового бізнесу, через закладений в ній механізм стимулів і мотивацій як для прямих суб'єктів лізингу, так і для тих учасників процесу, для кого цей вид діяльності не являється основним.

В Україні лізинг почав активно проникати у ринок матеріально-технічних ресурсів з середини 90-х років ХХ ст.. Але суттєво розширити свою присутність на цьому ринку і донині не вдалося. Серед причин, що гальмують активне проникнення і розширення частки лізингу у сегменті ринку вказуються фінансова неспроможність аграрних підприємств [1, 5], недосконале і суперечливе законодавство [2], слабкість і незацікавленість банківського сектору [3], проблеми з фінансовою стабільністю функціонуючих підп-

риємств вітчизняного сільськогосподарського машинобудування та інші. [5]. Можна констатувати, що за жодною, з вказаних причин, не відбулося просування вперед, а за деякими навіть спостерігається погіршення ситуації. На тлі коливань впливу цих причин умовно стабільно виглядало законодавча база з регулювання лізингових відносин. Однак, прийняття Податкового кодексу безумовно вплине на розвиток лізингового ринку в Україні і в аграрному секторі зокрема.

Мета статті – дослідити вплив окремих статей Податкового кодексу на умови функціонування суб'єктів лізингової угоди і подальші перспективи розвитку лізингового ринку.

Безумовно, прийняття Податкового кодексу – довгоочікувана подія, на яку чекали всі, без винятку, суб'єкти економічної сфери. Адже багато хто з них наголошував на необхідності упорядкування взаємовідносин між ними та державою. Але, як часто буває, економічні суб'єкти отримали те, чого менш за все бажали. Хоча Кодекс, здебільшого, узагальнив положення, які були прописані в інших нормативно-правових актах, з урахуванням реалій сьогодення. Тому в питаннях, які регулювали лізингові відносини, прогресу не було досягнуто і ті суперечливі норми не було усунено, а в окремих випадках, скоріш за все, відбудеться звуження ринку лізингового обслуговування.

На звуження ринку лізингового обслуговування діятиме положення підпункту 139.1.12 пункту 139.1 статті 139 цього Кодексу «...витрати, понесені у зв'язку із придбанням товарів (робіт, послуг) та інших матеріальних і нематеріальних активів у фізичної особи-підприємця, що сплачує єдиний податок (крім витрат, понесених у зв'язку із придбанням робіт, послуг у фізичної особи - платника єдиного податку, яка здійснює діяльність у сфері інформатизації);» [4]. Даний підпункт змусить прямих суб'єктів лізингової угоди відмовлятися від послуг непрямих суб'єктів угоди, які сплачують єдиний податок, на користь суб'єктів, які знаходяться на загальній системі оподаткування. Цей крок, ми вважаємо, спрямований на обмеження конкурентного середовища у даній сфері діяльності.

Продуктом діяльності непрямих суб'єктів лізингової угоди є специфічний товар – послуга. Для виробництва цього товару не завжди потрібен суб'єкт господарювання великих і середніх розмірів за будь-яким критерієм – фінансовим чи трудовим. Навіть ті, хто надає транспортні послуги, можуть їх надавати одноосібно. Це стосується і суб'єктів господарювання, зайнятих у сфері надання маркетингових, консалтингових, рекламних та інших послуг. Великі і середні підприємства, які пропонують ширший спектр послуг, мають більші постійні витрати, які прямо впливають на ціноутворення. Малі ж підприємства виходять на ринок з меншим набором додаткових послуг, але і з нижчою ціною на основні послуги. Тому у цій боротьбі малі підприємства пропонуватимуть більший спектр супутніх послуг, а великі і середні – оптимізуватимуть витрати, щоб бути конкурентоспроможними у боротьбі за споживача свого продукту. Лише за цих умов відбудуватиметься стимулювання суб'єктів господарської діяльності до ефективного ведення бізнесу і розвитку ринку лізингового обслуговування. Будь-які обмеження конкуренції призводять до погіршення цінових умов на ринку для споживачів і погіршення умов функціонування прямих учасників лізингової угоди.

Негативно позначиться на функціонуванні непрямих учасників лізингової угоди норма підпункту 139.1.2 пункту 139.1 статті 139 цього Кодексу: «платежі платника податку в сумі вартості товару на користь комітента, принципала тощо за договорами комісії, агентськими договорами та іншими аналогічними договорами, перераховані платником на виконання цих договорів;» [4].

На вітчизняному ринку сільськогосподарської техніки широка представлена лінійка техніки іноземного виробництва, яка, здебільшого, переважає вітчизняну за такими параметрами як якість, продуктивність, безпечність, у тому числі екологічна, комфортність тощо. Та попри існуючі переваги є кілька недоліків – вартість й необхідність купівлі інжинірингових робіт і послуг, оскільки техніка купується у базовій комплектації, тобто, без відповідних налаштувань під сільськогосподарські машини і знаряддя для виконання тих чи

інших технологічних операцій. Тому дія норми підпункту 139.1.14 пункту 139.1 статті 139 цього Кодексу: « витрати, понесені (нараховані) у зв'язку з придбанням у нерезидента послуг (робіт) з інжинірингу (крім витрат, нарахованих на користь постійних представництв нерезидентів, які підлягають оподаткуванню згідно з пунктом 160.8) у обсязі, що перевищує 5 відсотків митної вартості обладнання, імпортованого згідно з відповідним контрактом, а також у випадках, визначених підпунктом 139. 1.15 пункту 139.1 статті 139 цього Кодексу;» [4].

Одним з основних напрямків розвитку сучасної економіки за останні два десятиліття є стрімке розширення сфери послуг. Що стосується ділових послуг, удосконалювання ринків і технологій підсилює потребу компаній у підприємствах сфери послуг, що займаються дослідженнями ринку, маркетинговими розробками і технічними консультаціями. Більш того, необхідність скорочувати постійні витрати змушує компанії купувати готову послугу, а не брати на себе додаткові видатки, пов'язані із самостійним виконанням спеціалізованих задач. Компанії охоче купують послуги, оскільки це дозволяє поперше уникнути додаткових капіталовкладень у власне виробництво й у такий спосіб зберегти гнучкість, по-друге, прискорити швидкість обороту капіталу. І, нарешті, усе більше компаній прагнуть сконцентрувати свою діяльність у вузькоспеціалізованих галузях. Вони відмовляються від допоміжних видів діяльності, зокрема складування, перевезення, обслуговування і налаштування обладнання стимулюючи, таким чином, розширення сфери послуг. Усі ці тенденції, у свою чергу, викликали зростання кількості підприємств, що пропонують власні послуги в багатьох галузях економіки, і відповідно, появу маркетингових інструментів, які дозволяють продавцям послуг знаходити власних споживачів.

В умовах частих і радикальних змін правил норм на рівні комерційного, господарського, податкового права не сприяють розвитку лізингової діяльності. В окремих країнах, які мали схожі стартові умови перехідної економіки, лізинг був якщо не провідною галуззю, то принаймні, однією з лідируючих у

економічному зростанні. Лізинг, в цих країнах, зміг забезпечити виконання основної своєї функції – поживлення економічної активності господарюючих суб'єктів у різних сегментах ринків, незалежно від їх видової специфіки. Зараз, наводячи приклади успішного економічного розвитку тих чи інших країн, авторами упускається один суттєвий аспект – ці країни досягли успіхів, завдячуючи прозорим, зрозумілим діям у частині регулювання ринкових відносин, жодним чином не обмежуючи основоположний елемент ринкового механізму – конкуренцію.

Вразливість ринку лізингу полягає у нерівномірності його розвитку за сферами господарської діяльності. Конкуренція серед лізингодавців і так не дуже висока, що пояснюється високими цінами на лізингові послуги, які вище за конкурентні способи придбання майна – купівля і банківське кредитування. Крім того, нерівномірність характерна і для самого лізингового ринку. Конкуренція серед компаній, які зайняті наданням автомобілів у лізинг є достатньо висока, а серед компаній, які надають у лізинг високотехнологічне, вузькоспеціалізоване майно таке як авіаційна техніка, залізнична, сільськогосподарська є дуже низькою. Тому й існує розбіжність у обсязі поставленого і лізинг майна на конкурентному ринку – 2%, а на низько конкурентному – 0,02%. Тобто різниця у 100 разів! Хоча обсяги, порівняно з розвинутими країнами світу та тими, що вище у економічному розвитку за Україну незначні маємо зазначити: свій внесок у привабливість лізингу автомобілів зробили і непрямі учасники лізингових відносин.

Різносторонньо буде діяти норма статті, яка закріплює звичайну ціну при достроковому припиненні договору лізингу. З одного боку чітко визначається, що це має бути звичайна ціна, яка має бути не нижче невідшкодованої вартості за нормами амортизації. З іншого боку надання повноважень визначенні звичайної ціни податківцями не зрозуміло кому апріорі є суперечливим. Втім усунути цю проблему нескладно. Складніше розв'язати проблему комерційного ризику для прямих вже учасників лізингу. Адже для його зниження є два найдієвіших способи: перший, страхування ризику і відповідно

додаткові витрати; другий через механізм авансового платежу. Проте, авансовий платіж переважна більшість як науковців, та і безпосередніх учасників лізингового ринку вважають одним з найбільших стримуючих механізмів розвитку лізингу в Україні. Це підтверджується тим, що коли на початку ХХІ ст.. авансовий платіж становив 15-20% вартості предмету лізингу, то частка лізингових угод у загальній масі інвестицій становила близько 5%. Зі зростанням авансового платежу за останні 10 років до 30-50% частка лізингових угод у загальній масі інвестицій становить менше 2%.

Отже, окремі норми Кодексу опосередковано погіршують умови ведення лізингового бізнесу. Для поліпшення умов ведення лізингового бізнесу необхідно забезпечити ефективне функціонування основоположного елементу ринкового механізму – конкуренції. Тому варто внести застереження до Кодексу щодо надання посередницьких послуг прямим учасникам лізингової угоди на рівні з суб'єктами, що надають послуги в інформаційній сфері та виключити обмеження щодо сум митної вартості. Потрібно чітко визначити вартість предмету лізингу у разі дострокового припинення лізингової угоди – чи це невідшкодована вартість чи це звичайна ціна. Ці заходи забезпечать на першому етапі збереження лізингового ринку, а в подальшому його зростання.

***Аннотація.** Выделены нормы Налогового Кодекса и их влияние на развитие лизинга. Определены перспективы развития лизинга.*

***Ключевые слова:** лизинг, субъекты лизинга, лизинговый рынок, конкуренция, лизинговый договор.*

***Summary.** Norms of Tax Code and their influence on leasing development are defined. Perspectives of leasing development are determined.*

***Key words:** leasing, leasing subjects, market of leasing, competition, contract of leasing.*

Література.

1. Саблук Р.П. Фінансові проблеми розвитку малих агроформувань / Р.П. Саблук, О.В. Коваленко, А.Д. Остапчук, В.П. Гераймович // Економіка АПК. – 2011. – №2. – С.45-51.

2. Гузар Б.С. Проблеми майнового оподаткування в Україні / Б.С. Гузар // Економіка АПК. – 2011. – №1. – С.95-101.
3. Кропивко М.М. Особливості формування джерел інвестицій господарств населення / М.М. Кропивко // Економіка АПК. – 2010. – №10. – С.56-60.
4. Податковий кодекс України №2755-VI від 02.12.2010 / [Електроний ресурс]: Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>
5. Білоусько Я.К. Сільськогосподарське машинобудування: бути чи не бути? / Я.К. Білоусько, В.Л. Товстопят. – К.: ННЦ ІАЕ, 2010. – 160 с.

УДК – [631.155.2:658.8]: 637.1

*Плотніченко С.Р.,
к.е.н.,
Таврійський ДАТУ*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА В УКРАЇНІ

Анотація.. Розкрито основні тенденції розвитку виробництва молока в Україні та запропоновано шляхи підвищення його ефективності.

Постановка проблеми. Одним із важливих секторів економіки України у формуванні продовольчої безпеки держави й експертного потенціалу країни є молокопродуктовий підкомплекс. Тривалий період підвищення економічної ефективності молочного скотарства відбувалося в основному за рахунок зростання закупівельних цін на молоко, яке надходило на переробку. Однак останніми роками відбулися негативні зміни в розвитку молочного скотарства, забезпеченні населення продуктами галузі, особливо в густонаселених районах країни.

З 1994 року суттєво змінилися підходи до заготівлі та ціноутворення на сільськогосподарську сировину. Темпи підвищення собівартості виробництва молока значно перевищували темпи зростання закупівельних цін, що призвело до збитковості галузі. Починаючи з 2003 року, коли були підвищенні закупівельні ціни на молочну сировину, що надходила переробним пі-